

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Marina Šokić

**ODSTUPANJA OD JEZIČNOGA STANDARDA U INFORMATIVNIM EMISIJAMA
SLAVONSKIH TELEVIZIJA**

DIPLOMSKI RAD

Slavonski Brod, 2019.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

**ODSTUPANJA OD JEZIČNOGA STANDARDA U INFORMATIVNIM EMISIJAMA
SLAVONSKIH TELEVIZIJA**

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Jezična kultura

Mentor: doc.dr.sc. Dubravka Smajić

Student: Marina Šokić

Matični broj: 2901

Modul: razvojni (A)

Slavonski Brod

listopad 2019.

Zahvaljujem svojim roditeljima, sestri i suprugu koji su mi omogućili bezbrižno studiranje, prijateljicama iz studentskih klupa, kumovima Lizi i Tomislavu, dragoj teti Marici i kćerkici Emili jer su mi bili pomoć i podrška u svakom trenutku ovih vjerojatno najljepših pet godina mogega života.

Dragi moji, bez vas sve ovo ne bi bilo isto.

Hvala i mojoj mentorici doc. dr. sc. Dubravki Smajić na stručnim savjetima i pomoći.

SAŽETAK

Rad se bavi utvrđivanjem odstupanja od jezičnoga standarda u informativnim emisijama triju slavonskih televizija na morfološkoj, leksičkoj i sintaktičkoj normativnoj razini. Tijekom istraživanja praćene su središnje informativne emisije triju lokalnih televizija: Dnevnik Osječke televizije, Dnevnik – središnja informativna emisija Plave Vinkovačke televizije te Vijesti Slavonske televizije ili Televizije Slavonije i Baranje. Praćeno je i snimljeno sedam informativnih emisija svake od triju navedenih slavonskih televizija, ukupno dvadeset i jedna emisija. Provedena je jezična analiza govora novinara u snimljenim informativnim emisijama, a uočene pogreške podijeljene su u tri osnovne skupine prema jezičnim razinama: odstupanja od jezičnoga standarda na morfološkoj razini, odstupanja od jezičnoga standarda na sintaktičkoj razini te odstupanja od jezičnoga standarda na leksičkoj razini. Svaka je skupina pogrešaka dalje podijeljena u podskupine, ovisno o podvrsti konkretnih pogrešaka. Prikupljen je uzorak od ukupno osamdeset i sedam morfoloških, leksičkih i sintaktičkih pogrešaka voditelja informativnih emisija te televizijskih izvjestitelja s terena. Na morfološkoj se razini najčešće griješilo u sklonidbi brojevnih imenica. Na leksičkoj razini najčešća je vrsta pogrešaka bila pretjerana upotreba internacionalizama, osobito anglizama, a na sintaktičkoj je razini najviše pogrešaka uočeno u nepravilnom položaju enklitike.

Ključne riječi: informativne televizijske emisije, jezične pogreške, morfološke pogreške, leksičke pogreške, sintaktičke pogreške.

SUMMARY

The purpose of this thesis is to determine the deviation from the language standard in information programmes of the three Slavonian television channels on a morphological, lexical and syntactic normative level. The research was conducted by watching the main information programmes of the three local television channels: "Dnevnik" – the main information programme of the TV station in Osijek, "Dnevnik" – the main information programme of the TV station in Vinkovci and news on Slavonian television or television station of Slavonija and Baranja. Seven information programmes of each of the previously mentioned Slavonian television channels were watched and recorded, which is, in total, twenty-one information programmes. The analysis of the reporters' speech in recorded information programmes was conducted, and the errors that were noticed are divided into

three basic groups, according to the language levels: deviation from the language standard on a morphological level, deviation from the language standard on a syntactic level and deviation from the language standard on a lexical level. Each error group is further divided in subgroups, depending on the type of the specific errors. There are eighty-seven samples of morphological, lexical and syntactic errors made by TV presenters of information programmes and TV reporters from the field. The most common error on a morphological level was a declension of the number nouns. The most common error on a lexical level was a overuse of internationalisms, especially anglicisms, while the wrong position of the enclitic was noticed as the most common error on a syntactic level.

Key words: information television programmes, language errors, morphological errors, lexical errors, syntactic errors.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. HRVATSKI STANDARDNI JEZIK	3
2.1. Osnovne značajke hrvatskoga standardnoga jezika.....	3
3. NORMATIVNE RAZINE U HRVATSKOME JEZIKU	5
3.1. Morfološka norma	5
3.2. Sintaktička norma	6
3.3. Leksička norma.....	7
4. JEZIK MEDIJA.....	8
5. POLIFUNKCIONALNOST HRVATSKOGA STANDARDNOGA JEZIKA	10
5.1. Publicistički funkcionalni stil	10
5.1.1. Vijest s obzirom na medij u kojemu je objavljena.....	11
6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA	13
6.1. Ciljevi istraživanja	13
6.2. Istraživačko pitanje.....	13
6.3. Opis uzorka.....	14
6.4. Instrument i postupak istraživanja	14
7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	15
7.1. Odstupanja od jezičnoga standarda na morfološkoj razini	16
7.1.1. Sklonidba brojeva	16
7.1.2. Sklanjanje toponima.....	17
7.1.4. Sklonidba muških imena i prezimena	18
7.1.5. Sklonidba imenica muškoga roda tvorenih na <i>-ist</i>	19
7.1.6. Sklonidba imenice <i>pogibelj</i>	19
7.1.7. Akuzativ odnosno zamjenice <i>koji</i>	20
7.1.8. Akuzativ osobne zamjenice <i>ona</i>	20
7.1.9. Brojevine imenice	21
7.1.10. Pravičan padež u nadnevku	22
7.1.11. Posvojni pridjev <i>mužev / muževljev</i>	22
7.1.12. Krnji infinitiv	23
7.2. Odstupanja od jezičnoga standarda na sintaktičkoj razini	24
7.2.1. Mjesto zanaglasnice (enklitike)	24
7.2.2. Imenički posvojni genitiv ili posvojni pridjev	26
7.2.3. Sročnost subjekta s predikatom.....	26

7.2.4. Sročnost atributa s imenicom.....	27
7.2.5. Glagolski predikat uz više subjekata istoga roda u jednini.....	27
7.2.6. Nepravilna upotreba prijedloga.....	28
7.3. Odstupanja od jezičnoga standarda na leksičkoj razini	31
7.3.1. Pleonastične sintagme	32
7.3.2. Internacionalizmi i tuđice.....	32
7.3.3. <i>Film festival</i>	36
7.3.4. <i>Jer nije isto što i je l(i)?</i>	37
7.3.5. <i>Hvala na - hvala za</i>	37
7.3.6. <i>Pričati/razgovarati</i>	38
8. RASPRAVA.....	39
9. ZAKLJUČAK	40
POPIS KRATICA	42
LITERATURA.....	44

1. UVOD

Mediji su postali dijelom čovjekove svakodnevice i zbog toga izravno utječu na njegovo svakodnevno ponašanje i jezičnu kulturu svakoga pojedinca. Današnji čovjek ima potrebu svakodnevno se informirati o različitim događajima kako bi bio obaviješten o onome što se oko njega događa. Kako je život u današnje vrijeme polifunkcionalan, standardni je jezik radi toga također polifunkcionalan. Svaka se osoba služi jezikom koji odgovara određenim društvenim okolnostima u kojima se nađe, ali prije svega koji je u skladu sa zahtjevima njegove profesionalne djelatnosti, pa se tako nužno služi jednim od funkcionalnih stilova jezika. Funkcionalni stil koji susrećemo u medijima naziva se publicističkim ili novinarskim funkcionalnim stilom. To je funkcionalni stil koji je određen standardnom jezičnom normom. Neizmjerljivo je važno da se publicisti i novinari koriste jezikom usklađenim s jezičnom normom hrvatskoga standardnoga jezika jer čitatelji, slušatelji ili gledatelji i svjesno, a i nesvjesno prate njihov jezik i tako oblikuju svoju jezičnu svijest. Informativni mediji danas u najvećoj mjeri utječu na oblikovanje čovjekova jezičnoga izražavanja, napose mlađe populacije.

Medije možemo podijeliti na govorne i pisane te ih promatrati s različitih gledišta. Televizija spaja sliku i zvuk. Ona je medij u kojem se obavijest može prenijeti i govorom i pismom. U ovome se radu promatrao novinarski jezik u informativnim televizijskim emisijama, dakle naglasak je na prenošenju obavijesti govorom. Praćen je jezik kojim su govorili voditelji informativnih emisija triju slavonskih televizija, a radi utvrđivanja ima li pritom u njihovu govoru odstupanja od hrvatskoga jezičnoga standarda. Kvalitativnom i kvantitativnom jezičnom analizom izgovorenoga utvrđena su odstupanja od jezičnoga standarda na morfološkoj, leksičkoj i sintaktičkoj normativnoj razini. Osim toga, utvrđeno je i na kojoj se jezičnoj razini odstupanja najčešće pojavljuju te čestotnost odstupanja od jezičnoga standarda u svakoj informativnoj emisiji triju slavonskih televizija. Komparativnom su metodom uspoređena navedena odstupanja među informativnim emisijama navedenih televizija.

Analizom jezičnoga korpusa u istraživanju se došlo do brojke od ukupno 86 pogrješaka u dvadeset i jednoj informativnoj emisiji. S obzirom na to da je u istraživanju naglasak bio samo na odstupanjima od morfološke, leksičke i sintaktičke standardnojezične norme, broj uočenih pogrješaka nikako nije zanemariv. Zapaženo je još i mnoštvo drugih pogrješaka koje ne pripadaju tim trima razinama. Ako bi se sve te pogrješke uzele u obzir, čak bi i ovaj dosta

ograničen korpus istraživanja bio dovoljan pokazatelj mogućnosti ozbiljnijega narušavanja norme hrvatskoga standardnoga jezika. Budući da je hrvatski jezik „živa tvar podložna promjenama“ (Dulčić, 1997; 6), potrebno je neprestano voditi brigu o jeziku te raditi na poboljšanju i očuvanju jezičnoga standarda, naročito u informativnim medijima.

U posljednje se vrijeme u hrvatskome jeziku sve više ističe nepromišljeno i nekontrolirano primanje anglizama. U ovome se radu također opisuje pretjerana uporaba stranih (engleskih) riječi, pa čak i za pojmove za koje imamo dobre hrvatske riječi. Mediji, kao sredstva javnoga priopćavanja, morali bi posebno brinuti o jeziku kojim se služe, jer svojim govorom izravno utječu na jezik populacije koja ih prati. Budući da tu populaciju čine vrlo heterogeni recipijenti različita podrijetla, izobrazbe, socijalnoga statusa, različitih interesa, dobi, potreba, motiva i želja, novinari bi se trebali služiti isključivo standardnim, odnosno književnim jezikom kako bi pružili dobar primjer i bili uzor svakom pojedincu populacije koja ih prati, jer recipijenti na temelju njihova načina izražavanja oblikuju i svoj govor i od njih bismo svi zapravo morali učiti kako se treba pravilno jezično izražavati.

2. HRVATSKI STANDARDNI JEZIK

Standardni je jezik sustav koji je uređen eksplicitnom (svjesnom, planskom) normom, tj. pravilima (pravopisom i gramatikom) i popisom (normativnim rječnikom). Tu normu standardnog jezika trebaju utvrditi i verificirati stručnjaci u za to zaduženim organizacijama (Frančić, Hudeček i Mihaljević, 2006).

„Norme proistječu iz osnovice na kojoj je književni jezik izgrađen, a to su za hrvatski novoštokavski govori i književna tradicija.“ (Težak i Babić, 1994; 28) Hrvatski se standardni jezik temelji na dijelu štokavskog narječja, no iako mu je štokavsko narječje osnovica, nikako ga ne smijemo s njime poistovjeđivati. Temelji se i na tronarječnoj kajkavsko-čakavsko-štokavskoj stiliziranoj baštini i njezinim vrijednostima. „Standardni je jezik poseban zbog svoje uloge u društvu, a ne zbog svojih unutarjezičnih značajka. Svrha je standardnoga jezika da bude općekomunikacijsko sredstvo. Poznavanje hrvatskoga standardnoga jezika omogućuje komunikaciju među govornicima hrvatskoga jezika bez obzira na to u kojem dijelu Hrvatske žive i kojim narječjem govore.“ (Frančić, Petrović, 2013; 46)

Norme jednoga jezika sadržane su u rječnicima književnog jezika, gramatici i pravopisu. „Normativna gramatika prikazuje glasove, oblike, tvorbu riječi i veze u rečenici tako da na svakom od tih područja jasno kaže koje pojave treba smatrati pravilnima, književnima, a koje nepravilnima, neknjiževnima.“ (Težak i Babić, 1994; 28)

„Standardni je jezik alokalan te se po njemu ne prepoznaje iz kojega su kraja ljudi, nego kojim jezikom govore i kolikoga su stupnja kultiviranosti. Odstupanje od standarda naziva se pogrješkom.“ (Škarić, 2006; 18)

2.1. Osnovne značajke hrvatskoga standardnoga jezika

Frančić i Petrović (2013) navode osnovne značajke hrvatskoga standardnoga jezika, a to su njegova autonomnost, svjesna normiranost, višefunkcionalnost, stabilnost u prostoru i elastična stabilnost u vremenu.

„Autonomnost (neovisnost) hrvatskoga standardnoga jezika očituje se u tome što se on ne podudara ni s jednim od triju hrvatskih narječja, ni s jednim od šesnaest dijalekata, ni s jednim od mnogobrojnih skupina mjesnih govora te ni s jednim mjesnim govorom. Iako je štokavština u osnovi hrvatskoga standardnoga jezika, govornici štokavskoga narječja nisu

time privilegirani. Naime, govornici svih hrvatskih narječja u istome su položaju prema standardnomu jeziku. Budući da standardni jezike nije ničiji materinski jezik, svi bez iznimke moraju uložiti svjestan napor da bi ga naučili. Standardni se jezik ne dobiva rođenjem, već se stječe učenjem.“ (Frančić, Hudeček, Mihaljević, 2006; 23)

Standardni je jezik svjesno normiran. Prema Frančić i Petrović (2013) hrvatski standardni jezik ima svoje norme kojima je uređena svaka njegova razina. Te su norme sadržane u normativnim priručnicima. Osnovni su normativni priručnici: pravopis, gramatika i rječnik, a u normativne priručnike ubrajamo i jezične savjetnike.

Standardni je jezik višefunkcionalan, odnosno njegova je funkcija višestruka i u skladu s potrebama koje podmiruje raslojava se na funkcionalne stilove. Pet je osnovnih funkcionalnih stilova hrvatskoga standardnoga jezika: književnoumjetnički, razgovorni, publicistički, administrativni i znanstveni funkcionalni stil. Svaki stil sadržava stilski neutralan sloj i ima vlastite značajke koje ga čine posebnim i različitim od ostalih stilova (Frančić i Petrović, 2013).

„Hrvatski je standardni jezik izgrađen tako da može zadovoljiti sve komunikacijske potrebe svih govornika hrvatskoga jezika bez obzira na njihovo zemljopisno podrijetlo. Da bi se njime moglo ostvarivati komunikacijsko zajedništvo Hrvata, on mora biti stabilan u prostoru. Samo stabilan jezik može premostiti mnogobrojne razlike u govornim navikama govornika hrvatskih narječja te omogućiti laku i preciznu komunikaciju na čitavome hrvatskom području.“ (Frančić, Hudaček i Mihaljević, 2006; 27) Ta se značajka hrvatskoga standardnoga jezika, dakle, naziva stabilnost u prostoru.

Još jedna od ključnih značajki hrvatskoga standardnoga jezika jest elastična stabilnost u vremenu. Neosporna je činjenica da se jezik s vremenom mijenja. Razlozi su promjena unutarjezični i izvanjezični. Jezik nije zatvoren sustav. On je podložan promjenama, ali te promjene ne smiju biti takvoga opsega da dovedu u pitanje njegovu stabilnost, odnosno zbog njih ne smije biti narušeno sporazumijevanje njegovih govornika. „Zahtjev za elastičnom stabilnošću treba onemogućiti 'kratke spojeve' među naraštajima koji bi mogli nastati zbog prevelikih i prečestih jezičnih promjena.“ (Frančić i Petrović, 2013)

3. NORMATIVNE RAZINE U HRVATSKOME JEZIKU

Hrvatski se standardni jezik sastoji od više normativnih razina pa razlikujemo: pravopisnu, fonološku, morfološku, tvorbenu, sintaktičku i leksičku razinu. Prema Frančić i Petrović (2013) svaka od tih razina ima svoju normu, tj. pravila koja se odnose na način bilježenja glasova hrvatskoga standardnoga jezika (pravopisna norma), pravila koja se odnose na glasove i njihova funkcionalna svojstva (fonološka norma), pravila koja se odnose na vrste i oblike riječi (morfološka norma), na način postanka novih riječi od postojećih (tvorbena norma), na povezivanje riječi u veće cjeline (sintaktička norma) te na riječi, njihovo značenje i uporabu (leksička norma). S obzirom na to da se jezik osim u pismu ostvaruje i u govoru, ta je razina uređena pravogovornom (ortoepskom) normom.

Budući da će se u ovome radu utvrđivati odstupanja od jezičnoga standarda u informativnim emisijama slavonskih televizija na morfološkoj, leksičkoj i sintaktičkoj razini, samo će se te razine potanje opisati.

3.1. Morfološka norma

Riječ je jezična jedinica koja ima svoj oblik (izraz) i značenje (sadržaj). Riječi mogu biti jednoznačne ili višeznačne. Sastoje se od jednoga morfema ili više njih, a svaki morfem ima svoje značenje. Morfem je najmanja značenjska jedinica. „Izraz morfema jest morf, a različiti morfi koji služe kao izraz istomu morfemu nazivaju se alomorfi. Morfemi se obično dijele na korijenske i gramatičke morfeme.“ (Frančić i Petrović, 2013)

Morfologija je dio gramatike koji proučava vrste riječi te njihove oblike, odnosno njihovu morfološku strukturu. U hrvatskom jeziku postoji deset vrsta riječi koje dijelimo na promjenjive (imenice, zamjenice, pridjevi, brojevi i glagoli) i nepromjenjive (prilozi, prijedlozi, veznici, uskllici i čestice). Tri su vrste promjena u hrvatskome jeziku: sklonidba (deklinacija), sprezanje (konjugacija) i stupnjevanje (komparacija). Pri promjeni riječi ne mijenja se cijela riječ, nego samo jedan njezin dio. Nepromjenjivi dio riječi naziva se osnova, a promjenjivi dio nastavak.

Morfološke su pogriješke povezane uz oblike i vrste riječi. Primjerice Dragutin Rosandić (2002) piše o najčešćim morfološkim pogriješcima u učeničkim pismenim radovima. On navodi sljedeće pogriješke: „sročnost, nepravilna upotreba prijedloga, nepravilna upotreba

vremena i načina, nepravilna upotreba padeža, komparativa, glagolskog aspekta, kategorije određenosti i neodređenosti“ (Rosandić, 2002; 98). Neke su od navedenih pogrješaka uočene i u govoru voditelja praćenih informativnih emisija te izvjestitelja s terena.

U radu će se uočene pogrješke na morfološkoj razini prikazati za svaku pojedinu vrstu riječi te će se, uz objašnjenje pogrješke, navesti i ispravan oblik koji je trebao biti upotrijebljen.

3.2. Sintaktička norma

Sintaksa proučava rečenično ustrojstvo, odnose među rečeničnim jedinicama, odnosno pravila prema kojima se riječi nižući slažu u sintagme, rečenice i tekst. Rečenica se može proučavati kao sintaktička jedinica čiji su osnovni dijelovi predikat, subjekt, objekt i priložne oznake te kao obavijesna jedinica (iskaz) čije ustrojstvo čine tema (dano) i rema (novo). Da bi se prenijela željena obavijest, mora se odabrati riječi iz leksika danoga jezika te ih složiti u rečenicu prema određenim pravilima toga jezika. Red riječi u rečenici može biti stilski neobilježen ili stilski obilježen. Temeljno pravilo reda riječi u hrvatskome neutralnom standardnom jeziku jest da tema, tj. dano prethodi remi, tj. novomu, odnosno da subjekt (ako ga ima) prethodi predikatu (Frančić, Hudeček i Mihaljević, 2006). „Još jedna bitna osobina rečenice jest njezina završenost.“ (Katičić, 2002; 21)

Frančić i Petrović (2013) upozoravaju na to da nam za prenošenje obavijesti često nije dovoljna jedna rečenica pa se više rečenica povezuje konektorima u veću cjelinu te zbog toga nadovezivanja jedne rečenice na drugu, rečenice podvrgavaju nekim preoblikama. U *Sintaksi hrvatskoga književnog jezika* autor Radoslav Katičić detaljnije objašnjava preoblike. Pojam preobliske opisuje kao „promjene koje se vrše na zadanim rečenicama po određenim i općenitim pravilima“ (Katičić, 1986; 127). Takve rečenice imaju svoj temeljan i svoj preobličen oblik. Među njima postoji određen sadržajni odnos. (Temeljni oblik: Ruža je rumena. Preobliska: atribucija. Preobličeni oblik: Rumena ruža.) „Preobliske kojima se preoblikuje rečenično ustrojstvo nezavisno od diskursa ili ostavljaju rečenično ustrojstvo nepromijenjenim i preinačuju mu jedino značenje ili pak mijenjaju rečenično ustrojstvo, a značenje čuvaju nepromijenjenim. Preobliske koje mijenjaju rečenično značenje, a odnose u ustrojstvu ostavljaju nepromijenjenima jesu: nijekanje, pitanje, usklik i poticaj. Preobliska koja ne mijenja rečeničnoga značenja, ali mijenja ustrojstvo jest pasiv i s njim obezličjenje“ (Katičić, 1986; 127).

Sintaktičke su pogreške uglavnom najčešće u redosljedu enklitike što se potvrdilo i ovim istraživanjem.

U radu će se navesti i opisati uočene pogreške na sintaktičkoj razini te će se ponuditi pravilan sintaktički oblik.

3.3. Leksička norma

„Leksik hrvatskoga standardnoga jezika ukupnost je njegovih leksema (riječi). Jezikoslovna disciplina koja proučava i opisuje leksik zove se leksikologija.“ (Frančić i Petrović, 2013; 198)

Leksička norma mora procijeniti kojoj riječi dati prednost pred drugom, istoznačnom riječju, koje istoznačne riječi vrijednosno izjednačiti, koje od istoznačnih riječi isključiti iz standardnoga leksika. Riječima iz aktivnoga leksika dat će se prednost pred zastarjelicama, riječima iz standardnoga jezika pred dijalektizmima, domaćim riječima pred stranima, prilagođenicama pred tuđicama. Isključit će se iz leksika standardnoga jezika barbarizme i žargonizme te turcizme, srbizme, germanizme, talijanizme, anglizme itd. kad za njih postoji dobra domaća zamjena (Frančić, Hudeček i Mihaljević, 2006).

Frančić i Petrović (2013; 200) ističu kako „leksička norma nije sasvim strogo određena kao ostale norme jer leksik nije zatvoren jezični sustav, a mijenjaju se i odnosi među njegovim leksičkim jedinicama“. Navedene autorice još dodaju da „standardni jezik upravo u leksiku pokazuje svoju elastičnost zahvaljujući kojoj dorasta novim zahtjevima komunikacije (Frančić i Petrović, 2013; 200)“.

Narušavanje leksičke norme nastaje miješanjem leksika koji pripada različitim funkcionalnim stilovima. „Leksičke pogreške najčešće nastaju: nefunkcionalnom upotrebom riječi i termina, miješanjem leksika različitih funkcionalnih stilova, nemotiviranom upotrebom frazeologizama.“ (Rosandić, 2002; 101)

U radu će se prikazati uočene pogreške na leksičkoj razini te će se uz opis pogreške navesti i pravilan oblik koji se u određenom kontekstu trebao upotrijebiti.

4. JEZIK MEDIJA

Mediji se mogu odrediti kao sredstva prenošenja obavijesti. Nепrestano se razvijaju i, prema Hudaček i Mihaljević (2009), trenutačno ih možemo podijeliti na četiri dominantna medija: novine, radio, televizija i internet. Osim te podjele, spomenute autorice navode i podjelu na govorene medije, one u kojima se obavijesti i podatci prenose govorom i pisane medije, one u kojima se obavijesti i podatci prenose pismom. Televizija je medij koji spaja zvuk i sliku i u kojem se obavijest može prenijeti i govorom i pismom.

Budući da su mediji postali dio čovjekove svakodnevice i imaju velik utjecaj na jezičnu kulturu svakoga pojedinca, potrebno je da sve obavijesti budu iznesene na jezično pravilan način, odnosno u skladu s propisanom, trenutačno vrijedećom jezičnom normom.

Utjecaj na primatelja medijske poruke može ovisiti i o mediju kojim je poruka prenesena, jer je odnos prema vremenu u različitim medijima različit. Novine i internetske sadržaje čovjek može čitati i gledati u miru te se uvijek vratiti na dio koji nije razumio, no televizijski se i radijski program odvija u stvarnome vremenu pa je potrebno da poruka odmah bude sasvim razumljiva gledatelju ili slušatelju (Hudaček i Mihaljević, 2009). „Svakodnevna je novinarska produkcija vrlo brza te zbog toga autori barataju repertoarom ustaljenih izraza i oblika zbog kojih njihove tekstove odlikuje stanovita shematiziranost kojom se postiže lakša prohodnost te brže razumijevanje teksta“ (Udier, 2011; 147). Unatoč tomu, „zbog težnje za popularizacijom i aktualnosti javlja se i nastojanje na originalnu i sugestivnu jezičnom izrazu pa se u novinarske sadržaje uključuju i brojne jezične novine koje zatim počinju ulaziti u javnu uporabu. Na taj način novinarski i medijski jezik utječu na jezik u cijelosti mijenjajući jezične navike i stavove svojih recipijenata“ (Stuarth-Smith, 2007; 141).

„Današnji je jezični purizam europskog kontinenta usmjeren uglavnom protiv pretjeranoga i nekritičkog prihvaćanja anglizama.“ (Dulčić, 1997; 9) O tome često progovara i Nives Opačić u svojim jezičnim savjetnicima u kojima, između ostaloga, ističe da „pomodnost i povodljivost za engleskim kucaju na velika vrata i u hrvatskom novinarstvu – *ozbiljnom* i *žutom*“ (Opačić, 2014; 66). Stjepan Babić, objašnjavajući kako se bez anglizama može kad se hoće, citira Bogoslava Šuleka: „Ele ja mislim, da ćemo bolje uraditi ako isprva upotrijebimo našku riječ, makar i ne bila najbolja, nego da posijemo i jezik sila tuđeg bilja. Ako domaća riječ ne valja, nestat će za kratko, jer se malo ne svatko domišlja njezinoj neshoditosti; a mučno je izkorijeniti tuđinke, kad se u jeziku uvriježe.“ (Babić, 1995; 62).

Sanda Lucija Udier ističe da je razvoj suvremenoga svijeta toliko brz da ga prirodni jezični razvoj ni jednoga jezika ne može spontano uspješno pratiti pa se zbog toga autori novinskih i stručnih tekstova, urednici, lektori i prevoditelji stalno domišljaju različitim sretnim i manje sretnim rješenjima koja, ako se ustale i steknu uporabnu čestotu, znače inovacije u hrvatskome jeziku (Udier, 2010).

5. POLIFUNKCIONALNOST HRVATSKOGA STANDARDNOGA JEZIKA

„Hrvatski se standardni jezik definira kao jezik hrvatske polifunkcionalne javne komunikacije. Na jedan način hrvatski standardni jezik funkcionira u znanosti, na drugi u uredu, na treći u novinama, na radiju i televiziji, na četvrti u književnosti i na peti u svakodnevnome razgovoru.“ (Silić, 2006; 36) S obzirom na te funkcije hrvatskoga standardnoga jezika, razlikujemo pet njegovih funkcionalnih stilova: znanstveni, administrativni, publicistički, književnoumjetnički i razgovorni.

Prema Hudeček i Mihaljević (2009) funkcionalni se stilovi standardnoga jezika međusobno razlikuju po odnosu prema normi, tj. po stupnju dopuštene individualnosti. U stilovima u kojima je odnos prema normi obvezatniji, manji je stupanj dopuštene individualnosti. Nadalje, svi se stilovi raslojavaju na podstilove i žanrove. Svaki od njih ima svoje zakonitosti koje ga čine drugačijim od drugih stilova, no osim tih različitih zakonitosti svakom je stilu zajednički opći, stilski neutralan dio standardnoga jezika. Autori *Hrvatskoga pravopisa* Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (2013) u predgovoru ističu kako je „pridržavanje pravopisnih pravila obvezatno u neutralnoj uporabi standardnoga jezika u znanstvenome i administrativnome funkcionalnom stilu te u obavijesnom žanru publicističkoga funkcionalnoga stila standardnoga jezika dok su u ostalim stilovima dopuštena odstupanja od pravopisnih načela“. Silić (2006; 36- 37) naglašava da „ono što je pogreška jednoga funkcionalnoga stila ne mora biti i pogreška drugoga funkcionalnoga stila“ pa ako se to kao pogreška isključuje iz jednoga stila, onda to ne znači da se mora ispustiti i iz sadržaja drugoga funkcionalnog stila i iz standardnoga jezika kao cjeline, jer se time dokida dijalektika odnosa standardnoga jezika i njegovih funkcionalnih stilova. „Jedino se uvažavanjem takve dijalektike može objektivno ocijeniti ono što funkcionalni stil čini funkcionalnim stilom.“ Silić (2006; 36-37)

5.1. Publicistički funkcionalni stil

Funkcionalni stil koji susrećemo u medijima obično se naziva publicističkim ili novinarskim funkcionalnim stilom, dok ga Josip Silić (2006) naziva novinarsko-publicističkim stilom. To je stil javnoga priopćavanja koji se ostvaruje u pisanome i govorenome mediju (jezik novina, radija i televizije). Njime se služe novinari i publicisti pišući tekstove za novine, časopise i ostale tiskovine te vodeći informativne emisije na radiju i televiziji (Frančić, Hudeček i

Mihaljević, 2006). Publicistički je funkcionalni stil bliži općemu standardu od književnoumjetničkoga i razgovornoga stila, ali i slobodniji od administrativnoga i znanstvenoga stila. On je složen stil koji se dijeli na niz podstilova s obzirom na medij kojim se komunikacija odvija i s obzirom na karakter teksta ili emisije. „Publicistički funkcionalni stil ujedinjuje osobine znanstvenoga i književnoumjetničkoga stila. Pomoću elemenata znanstvenoga stila postiže se objektivnost i točnost obavještavanja, a elementima književnoumjetničkoga stila budi se zanimanje i zadržava pozornost“ čitatelja ili gledatelja „na određenoj pojavi“ (Težak i Babić, 1994; 32).

Dok Frančić, Hudeček i Mihaljević (2006) ističu dvije skupine žanrova publicističkoga stila, prvu skupinu žanrova kojima je osnovna namjena da obavijeste i drugu skupinu žanrova u kojima su u većoj ili manjoj mjeri zastupljene i značajke književnoumjetničkoga funkcionalnoga stila, Frančić i Petrović (2013; 254) govore o dvjema osnovnim jezičnim funkcijama koje se ostvaruju u ovome stilu. Te su dvije funkcije: „referencijalna (informirati) i konativna (uvjeriti, pridobiti)“. Navedene autorice također pojašnjavaju i da „publicisti, osim općih standardojezičnih normi, moraju poštivati i norme žanra u kojemu oblikuju svoju poruku“(Frančić i Petrović, 2013; 254).

5.1.1. Vijest s obzirom na medij u kojemu je objavljena

U skupini publicističkih žanrova čija je funkcija u prvome redu obavijesna, prevladavaju jednostavne rečenice, nefigurativan i neekspresivan jezik. Najjednostavnija je žanrovska vrsta te skupine vijest. Prema Siliću (2006; 78). „vijest je vrsta kraćeg napisa kojim se priopćava o aktualnim znanstvenim, društvenim, političkim i kulturnim zbivanjima“

Frančić, Hudeček i Mihaljević (2006; 244-245) objašnjavaju „četiri osnovna čimbenika koja od kakva događanja čine vijest: aktualnost, blizina, veličina i važnost“. Dalje ističu kako „vijest treba biti kratka, objektivna, lišena osjećaja i izrečena jasno, jednostavno i relativno siromašnim rečenicama“.

„U engleskome je jeziku poznata izreka da je vijest određena s 5W, tj. s pet pitanja (Wh-questions: who, where, when, what, why). Tim se pitanjima katkad dodajte i pitanje (how?).“ Dakle, da bi bila potpuna i valjana vijest treba odgovoriti na sljedeća pitanja: „Što se dogodilo?, Tko je u tome sudjelovao?, Gdje se dogodilo?, Kad se to dogodilo i Zašto se

dogodilo?, a može usto odgovoriti i na pitanje Kako se to dogodilo?“ (Frančić, Hudeček i Mihaljević, 2006; 245).

Vijesti se razlikuju s obzirom na medij u kojemu su objavljene. „Novinska je vijest strukturirana na jedan, radijska na drugi, a televizijska na treći način. Zajednički im je samo opći sadržaj.“ (Silić, 2006; 78) Na radiju i televiziji, gdje je vrijeme emitiranja ograničeno, vijest mora biti izrečena u kratkome vremenu jednostavnim rečenicama te poštujući jezične i pravogovorne značajke standardnoga jezika. Televizijsku vijest u pravilu prati i slika, pa su neki opisi nepotrebni. Vijest je u novinama opširnija, a rečenice mogu imati složenije ustrojstvo (Frančić i Petrović, 2013). „Radijska i televizijska vijest ostvaruju se ravnomjernom (uzlazno-silaznom) intonacijom.“ (Silić, 2006; 78)

Obilježja su publicističkoga funkcionalnoga stila također i ustaljeni izrazi, tzv. žurnalizmi. „Riječi za žurnalizme novinarski stil crpi iz politike, sociologije, ekonomije, prava, vojnih disciplina itd. Mnogi su žurnalizmi nastali izvan novinarsko-publicističkoga stila, ali su se u njemu ustalili, pa i njih možemo smatrati njegovim činjenicama.“ (Silić, 2006; 91-92) Neki od žurnalizama koji su za potrebe ovoga rada zamijećeni tijekom analize informativnih televizijskih emisija jesu *zemlja partner*, *poslovni subjekti*, *neriješeno pitanje*, *uhvatiti se u koštac s nečim*.

6. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

6.1. Ciljevi istraživanja

Ciljevi su ovoga istraživanja sljedeći:

1. u informativnim emisijama triju slavonskih televizija utvrditi koja su odstupanja od jezičnoga standarda na morfološkoj, sintaktičkoj i leksičkoj razini
2. utvrditi na kojoj se jezičnoj razini najčešće pojavljuju odstupanja od jezičnoga standarda, odnosno na kojoj jezičnoj razini ima najviše takvih odstupanja u navedenim emisijama
3. utvrditi čestotnost odstupanja od jezičnoga standarda, odnosno utvrditi na kojoj se televiziji najčešće pojavljuju odstupanja od jezičnoga standarda i u kojim su jezičnim primjerima ona najčešća
4. te usporediti navedena odstupanja između informativnih emisija triju slavonskih televizija (ukupnim brojem pogrješaka, brojem njihovih ponavljanja, vrstom itd.).

6.2. Istraživačko pitanje

Istraživanjem se željelo doći do odgovora na pitanje jesu li u govoru voditelja informativnih emisijama triju slavonskih televizija – Plavoj Vinkovačkoj televiziji, Osječkoj televiziji i Slavonskoj televiziji – prisutna odstupanja od jezičnoga standarda na morfološkoj, leksičkoj i sintaktičkoj razini i jesu li takva odstupanja relativno česta. Predmet analize bio je jezik u informativnom televizijskom programu jer se „informativni medijski diskurs primarno temelji na neutralnom jeziku koji ima standardnojezična obilježja“ (Blagus Bartolec, 2016; 278). Novinar se mora služiti jezikom koji odgovara svim zahtjevima strogih normi standardnoga jezika jer ga slušatelji (čitatelji, gledatelji) svakodnevno prate i procjenjuju te daju svoj kritički osvrt na njegov jezik. Osim samoga novinara, za jezik kojim se služi zaslužni su i lektor i uredništvo. Svi oni moraju usko surađivati kako bi standardnojezične norme bile do kraja poštivane.

6.3. Opis uzorka

Uzorak čini jezični korpus informativnih emisija triju slavonskih televizija. Istraživanjem je ukupno obuhvaćena dvadeset i jedna informativna emisija, odnosno po sedam emisija svake od tih triju televizija: sedam Dnevnika Osječke televizije, sedam Dnevnika Plave Vinkovačke televizije i sedam Vijesti Slavonske televizije, tj. Televizije Slavonije i Baranje. Praćene informativne emisije emitirane su 2. srpnja 2019. i 3. srpnja 2019. te od 6. srpnja 2019. do 10. srpnja 2019. Videozapisi informativnih emisija Plave Vinkovačke televizije mogu se pronaći na mreži, budući da je svaka informativna emisija navedene televizije u cijelosti postavljena na mrežnoj stranici te televizije. Na žalost, videozapisi informativnih emisija Osječke i Slavonske televizije nisu dostupni javnosti na takav način.

6.4. Instrument i postupak istraživanja

Instrument je istraživanja bilo praćenje ukupno dvadeset i jedne informativne emisije triju slavonskih televizija. Nakon sedmodnevnoga sustavnoga praćenja i snimanja informativnih televizijskih emisija, provedena je analiza jezika kojim su se služili voditelji informativnih emisija i njihovi televizijski izvjestitelji s terena. Jezična analiza bila je kvalitativna i kvantitativna, a u odnosu na obvezatnost poštivanja morfološke, leksičke i sintaktičke norme.

7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Analizom audiovizualnih snimki informativnih emisija prikupljen je uzorak od ukupno 86 jezičnih pogrešaka u govoru voditelja informativnih emisija te televizijskih izvjestitelja s terena, i to na morfološkoj, sintaktičkoj i leksičkoj normativnoj razini. Od toga ukupnoga broja uočenih pogrešaka njih 18 izgovorili su novinari Plave Vinkovačke televizije, 25 novinari Osječke televizije te čak 43 novinari Televizije Slavonije i Baranje. U tablicama 1., 2. i 3. prikazan je broj uočenih jezičnih pogrešaka na svakoj od triju slavonskih televizija, a razvrstanih po normativnim razinama.

Tablica 1. Broj jezičnih pogrešaka na Plavoj Vinkovačkoj televiziji po normativnim razinama

PLAVA VIKOVAČKA TELEVIZIJA	Morfološke pogreške	Sintaktičke pogreške	Leksičke pogreške
	2	8	8

Tablica 2. Broj jezičnih pogrešaka na Osječkoj televiziji po normativnim razinama

OSJEČKA TELEVIZIJA	Morfološke pogreške	Sintaktičke pogreške	Leksičke pogreške
	7	10	8

Tablica 3. Broj jezičnih pogrešaka na Televiziji Slavonije i Baranje po normativnim razinama

TELEVIZIJA	Morfološke pogreške	Sintaktičke pogreške	Leksičke pogreške
SLAVONIJE BARANJE	17	22	4

7.1. Odstupanja od jezičnoga standarda na morfološkoj razini

7.1.1. Sklonidba brojeva

U hrvatskom se jeziku od brojeva do deset sklanjaju samo jedan, dva, tri i četiri. Sklonidba broja *dva* ovako glasi:

	m. r., s. r.	ž. r.
N	dva	Dvije
G	dvaju	Dvijju
D	dvama	dvjema
A	dva	dvije
V	dva	dvije
L	dvama	dvjema
I	dvama	dvjema

(Težak, Babić, 1994; 115)

Pregledom informativnih televizijskih emisija svih triju navedenih televizija zapažene su sljedeće pogreške u vezi sa sklonidbom brojeva:

(1) „...izgradnjom 72 stana u *dvije* zgrade na Uskim njivama.“ (OSTV, 9.7.)¹

Izraz koji čini broj *dva* i imenica *zgrada* u toj rečenici treba biti izrečen lokativom jer prijedlog *u* zahtijeva uza se lokativ i ne dolazi uz neki drugi padež, pa taj izraz treba pravilno glasiti:

„...izgradnjom 72 stana u *dvjema* zgradama na Uskim njivama.“

(2) „...razmjena između *dvije* prijateljske zemlje...“ (STV, 3.7.)²

---

¹ OSTV, 9.7. jest kratica koja označava da je navedeni primjer zapažen u informativnoj emisiji Osječke televizije koja je emitirana 9. srpnja 2019.

Cijeli bi taj izraz trebao biti izrečen genitivom množine jer se radi o razmjeni između (koga? čega?) prijateljskih zemalja, pa je sukladno tome i broj *dva* potrebno izreći genitivom kako bi se ostvarila sročnost. Dakle, trebalo bi pravilno glasiti:

„...razmjena između *dviju prijateljskih zemalja*.“

Skлонidba broja *tri* jednaka je za sva tri roda i ovako glasi:

N	Tri
G	Triju
D	trima
A	Tri
V	Tri
L	trima
I	trima

(Težak, Babić, 1994; 115)

U informativnim emisijama zapažen je sljedeći pogriješan primjer nesklanjanja broja tri:

(3) „... u nastupima *tri izvrsna pjevačka zbora iz dva raspjevana grada*.“ (STV, 7.7.)

U oba primjera pogriješno navedenoga broja u nominativu oba padežna izraza s brojem trebaju biti u genitivu, stoga je pravilno reći:

„...u nastupima *triju izvrsnih pjevačkih zborova iz dvaju raspjevanih gradova*.“

7.1.2. Sklanjanje toponima

„Promjena riječi po padežima zove se deklinacija ili sklonidba. Dekliniraju se ili sklanjaju imenice, zamjenice, pridjevi i brojevi.“ (Težak i Babić, 1994; 82) Toponimi su vlastite imenice pa se i oni moraju sklanjati.

Jezičnom analizom korpusa istraživanja zapažene su pogriješke u nepravilnoj sklonidbi toponima Tenja i Beli Manastir:

(4) „...na području Osijeka, *Tenja i Beli Manastira*.“ (OSTV, 10.7.)

---

²STV, 3.7. jest kratica koja označava da je navedeni primjer zapažen u informativnoj emisiji Slavonske televizije koja je emitirana 3. srpnja 2019.

(5)“...na području Bilja, Čeminca, Darde, Jagodnjaka, Kneževih Vinograda, Petlovca, Popovca i *Beli Manastira*.” (OSTV, 9.7.)

Navedeni toponimi trebali bi se, dakle, sklanjati jednako kao, primjerice, vlastita imena ljudi ženskoga roda, bez atributa, npr. *Sanja*, i muškoga roda, s atributom, npr. *dragi Branimir*. U skladu s tim pravilna sklonidba navedenih toponima glasi:

N	Tenja	(Sanja)	Beli Manastir	(dragi Branimir)
G	Tenje	(Sanje)	Belog Manastira	(dragog Branimira)
D	Tenji	(Sanji)	Belom Manastiru	(dragom Branimiru)
A	Tenju	(Sanju)	Beli Manastir	(dragog Branimira)
V	Tenja	(Sanja)	Beli Manastir	(dragi Branimire)
L	Tenji	(Sanji)	Belom Manastiru	(dragom Branimiru)
I	Tenjom	(Sanjom)	Belim Manastirom	(dragim Branimirom)

U razgovornom jeziku u Slavoniji uvriježeno je toponim ženskoga roda *Tenja* navoditi u obliku srednjega roda: *Tenje*, pa je to vjerojatno utjecalo i na oblik uporabljen u televizijskim vijestima. No navedene rečenice, koje sadrže te toponime izrečene genitivom, pravilno trebaju glasiti ovako:

„...na području Osijeka, *Tenje i Belog Manastira*.”

„...na području Bilja, Čeminca, Darde, Jagodnjaka, Kneževih Vinograda, Petlovca, Popovca i *Belog Manastira*.”

7.1.4. Sklonidba muških imena i prezimena

Prema pravilima o sročnosti „u rečenici se sklanjaju svi članovi kojima se imenuju muške osobe, tj. i imena i prezimena, dvostruka imena, prezimena i pridodani nastavci“ (Dulčić, 1997; 70).

Sukladno tomu u rečenici:

(6) „*Andrija Andabaku* posmrtno je dodijeljen čin pukovnika.“ (VKTV, 8.7.)³

koju je izgovorila voditeljica Dnevnika Vinkovačke televizije, ime muškarca ostalo je u nominativu iako je prezime izgovoreno u dativu, no trebalo se i ime sklanjati kao i prezime, odnosno trebalo je oboje izreći dativom. Pravilno, dakle, ta rečenica glasi:

„*Andriji Andabaku* posmrtno je dodijeljen čin pukovnika.“

7.1.5. Sklonidba imenica muškoga roda tvorenih na *-ist*

Neppravilna imenička sklonidba zapaža se vijesti kako se okviru Osječkog ljeta kulture mogao posjetiti i:

(58)“...koncert *pijaniste* Zvezdana Ružića.“ (STV, 8.7.)

Nives Opačić (2016; 80) pojašnjava sklonidbu imenica muškoga roda koje završavaju na suglasnik na primjeru riječi *internist*: N- *internist*, G-*internista*, D- *internistu* itd. Jednako tako i *okulist*, *okulista*, *okulistu* itd. Autorica navodi da se takvi primjeri mogu pronaći i na koncertnim podijima te upozorava kako treba reći: svira poznati *violinist*, a ne: poznati *violinista*); *pijanist* (a ne: *pijanista*). U tzv. kosim padežima pogreška se još jasnije vidi:...u izvedbi *violiniste*, *pijaniste*; umjesto, kako je pravilno: u izvedbi *violinista*, *pijanista* itd.

Dakle, Zvezdan Ružić jest *pijanist*, a ne *pijanista*, stoga je pravilno trebalo reći:

„...koncert *pijanista* Zvezdana Ružića.“

7.1.6. Sklonidba imenice *pogibelj*

Neppravilna sklonidba imenice *pogibelj* u kosom padežu uočena je u sljedećoj rečenici:

„...28 godina prošlo je od *pogiblji* branitelja Tenje...“ (STV, 7.7.)

Riječ *pogibelj* imenica je ženskoga roda koja se sklanja kao i imenica *obitelj*:

jd.

mn.

---

³ VKTV, 8.7. jest kratica koja označava da je navedeni primjer zapažen u informativnoj emisiji Vinkovačke televizije koja je emitirana 8. srpnja 2019.

N	pogibelj (obitelj)	pogibelji (obitelji)
G	pogibelji (obitelji)	pogibelji (obitelji)
D	pogibelji (obitelji)	pogibeljima (obiteljima)
A	pogibelj (obitelj)	pogibelji (obitelji)
V	pogibelji (obitelji)	pogibelji (obitelji)
L	pogibelji (obitelji)	pogibeljima (obiteljima)
I	pogibelju/pogibelji (obitelji)	pogibeljima (obiteljima)

Do pogrješnoga ispuštanja otvornika *e* u genitivu te imenice došlo je vjerojatno analogijom prema sličnoj imenici *pogibao*, koja u kosim padežima gubi otvornik na tom mjestu: *pogibli*.

Navedena bi prva imenica u rečenici dakle pravilno trebala glasiti:

„...28 godina prošlo je od *pogibelji* branitelja Tenje...“

7.1.7. Akuzativ odnosne zamjenice *koji*

Odnosna zamjenica *koji* muškoga je roda i sklanja se u jednini ovako:

N	koji
G	kojeg(a)
D	kojem(u)
A	kojeg(a) (koji – za neživo)
V	-
L	kojem(u)
I	kojim

(Težak i Babić, 1994; 112)

Odnosna zamjenica *koji* u nominativu i akuzativu glasi *koji* kad se odnosi na što neživo, a kad se misli na što živo, odnosna zamjenica *koji* u akuzativu glasi *kojeg(a)* (Matković, 2006; 93).

Analizom jezičnog korpusa istraživanja zapažena je jedna pogrješka u nepravilnoj uporabi navedene odnosne zamjenice:

(11) „...imaju projekt za *kojega* se...“ (OSTV, 6.7.)

Budući da imenica *projekt* označuje nešto neživo, odnosna zamjenica u akuzativu koja se odnosi na *projekt* ne treba biti *kojega*, već *koji*. Dakle pravilno bi rečenica glasila:

„...imaju projekt za *koji* se...“

7.1.8. Akuzativ osobne zamjenice *ona*

„Akuzativ zamjenice ona može imati tri oblika – *nju*, *ju* i *je*. Prvi je oblik naglašen, a druga dva su nenaglašena. Nenaglašeni oblik zamjenice *ona* u akuzativu jednine najčešće glasi *je*, ali ako se ispred tog oblika nađe slog *je*, treba upotrijebiti *ju*.“ (Težak, Babić, 1994; 108) Novije izdanje iste gramatike akuzativ osobne zamjenice *ona* objašnjava na sličan način: „Zamjenica *ona* u akuzativu ima dva nenaglašena lika *ju* i *je*. Prednost ima lik *ju* jer je sustavan (prema naglašenom *nju*), dok je oblik *je* preuzet iz genitiva (prema naglašenomu *nje*). Lik *je* valja iskoristiti da bi se izbjeglo ponavljanje istoga sloga, tj. kada je neposredno pred tom zanaglasnicom ili za njom slog *ju*.“ (Težak i Babić, 2005; 126-127) Nenaglašeni oblik zamjenice *je* nije akuzativ, već genitiv u službi akuzativa te bi u akuzativu trebalo dati prednost obliku *ju* (Frančić i Petrović, 2013;138). Potvrđuje to i Sanda Ham u svojoj gramatici: „Oba se oblika mogu ravnopravno upotrebljavati, ali bi prednost trebalo dati zanaglasnici *ju*.“ (Ham, 2017; 69)

U zapaženom je primjeru nenaglašena zamjenica *je* genitiv u službi akuzativa:

(7) „...učila ono što voli i što *je* zanima.“ (STV, 8.7.)

pa bi trebalo dati prednost obliku *ju* jer je *ona* učila ono što (koga? što?) *nju/ju* zanima.

Voditeljica je, stoga, trebala pravilno reći:

„...učila ono što *ju* zanima.“

7.1.9. Brojevne imenice

Riječi koje su po obliku imenice, a po značenju brojevi zovu se brojevne imenice. „Brojevne su imenice: dvojica, trojica, četvorica, petorica... desetorica, jedanaestorica... dvadesetorica...tridesetorica itd. Te se brojevne imenice upotrebljavaju samo za muškarce.“ (Težak i Babić, 1994; 116-117). Težak i Babić objašnjavaju dalje da su brojevne imenice: dvoje, troje, četvero (četvoro), petero (petoro)...desetero, jedanaestero itd. srednjega roda i upotrebljavaju se kad se misli na različite rodove, npr. *Dvoje* znači jedno žensko i jedno muško.

S obzirom na prethodno objašnjenje, u sljedećim je pogrešnim primjerima iz konteksta vijesti lako bilo odrediti rod, a onda i preporučeni pravilan oblik:

(8) „Lokomotiva je dovela čak *šesnaest* igrača.“ (STV, 6.7.)

(9) „...dok ih je čak *sedam* napustilo Kajzericu.“ (STV,6.7.)

(10) „Na samoj se sceni pojavljuju tek *četiri glumca*.“ (STV, 9.7.)

U primjeru 8. svi su igrači muškarci, dakle trebalo je reći:

„Lokomotiva je dovela čak *šesnaestoricu* igrača.“

U primjeru 9. opet se radi samo o muškarcima pa pravilno treba izreći i brojevnju imenicu, a i predikatni glagol treba biti sročan s njom:

„...dok su ih čak *sedmorica napustila* Kajzericu.“

U posljednjoj se rečenici (primjer 10.) misli na glumce različita spola, tj. na dvije žene i dva muškarca, stoga je pravilno reći:

„Na samoj se sceni *pojavljuje* tek *četvero glumaca*.“

7.1.10. Pravilan padež u nadnevku

„U nadnevku, redni broj koji označuje dan stoji u nominativu muškoga roda, a naziv za mjesec u genitivu. To proizlazi iz činjenice da su npr. sedmi travnja ili treći veljače skraćeni oblici koji stoje umjesto dužih: sedmi dan mjeseca travnja ili treći dan mjeseca veljače. Budući da je nadnevak obavijesni iskaz temeljen na sažetosti, izgovara se samo sedmi travnja ili treći veljače.“ (Dulčić, 1997; 71)

U sljedećem je primjeru zapažena nepravilan padež nadnevka:

(12) „*Šesnaestog srpnja* bit će dan u znaku kockica.“ (VKTV, 3.7.)

S obzirom na prethodno objašnjenje o pravilnoj uporabi nadnevka, u toj se rečenici želi reći da će *šesnaesti dan mjeseca srpnja* biti dan u znaku kockica (uvriježeni naziv za kvadratiće na hrvatskome sportskom dresu), stoga nadnevak valja izreći u nominativu, a ne u genitivu:

„*Šesnaesti srpnja* bit će dan u znaku kockica.“

7.1.11. Posvojni pridjev *mužev* / *muževljev*

„Neki od nastavaka za tvorbu posvojnih pridjeva jesu –ov/-ev i in (djedov, očev, bakin). Prema tome, čemu dodavati više nastavaka nego što je potrebno. Posvojni pridjevi pravilno se sklanjaju po imeničkoj deklinaciji, kao i neodređeni oblici pridjeva. Dakle, nominativ *bratov (kaput)*, genitiv *bratova (kaputa)*, dativ *bratovu (kaputu)* itd.“ (Opačić, 2016; 29) Instrumental, dakle, glasi *bratovom, muževom* itd.

U skladu s tim posvojni pridjev u sljedećoj rečenici nepravilno je izrečen:

(14)“...umrljana *muževljom* krvlju...” (STV, 9.7.)

U tom primjeru upotrijebljen je nepravilan duži oblik *muževljjom* umjesto pravilnoga kratkoga oblika *muževom*, no taj nepravilni duži oblik zapravo je još i reduciran ispuštanjem ponovljenoga nastavka –ev, pa je u konačnom nepravilnom obliku od umetnutoga –evlj- ostao samo nepčanic *lj*, čime se dobio novi nepravilan oblik: *muževljjom*.

Pravilno taj pridjev treba glasiti isključivo u kratkom obliku:

„...umrljana *muževom* krvlju...”

7.1.12. Krnji infinitiv

Krnji je infinitiv često zapažen u analiziranim informativnim emisijama, a pojavio se u sljedećim rečenicama:

(15) „Što još moraš *napraviti*?“ (STV, 2.7.)

(16) „Još mora *raditi* malo?“ (STV, 2.7.)

(17) „... za što će se *uložiti* više od 2,4 milijuna kuna.“ (OSTV, 9.7.)

(18) „...bit uspješni?“ (STV, 9.7.)

(19) „Hoćeš to pokazati na kamere?“ (OSTV, 2.7.)

„Infinitiv je neodređeni glagolski oblik kojim se ne daje nikakav podatak o licu, broju, vremenu ili načinu. Infinitiv završava na –ti ili na –ći.“ (Težak, Babić, 1994;122) „Prema pravilu, u glagola na –ti, kad infinitiv prethodi prezentu pomoćnog glagola, upotrebljava se krnji infinitiv, bez završnog –ti u izgovoru (čitaću), ali u pisanju bez krajnjega –i. Prema tome, kad infinitiv završava na –ti, ispred pomoćnog glagola gubi se –i.“ (Matković, 2006; 68) Međutim, takav krnji infinitiv javlja se isključivo u futuru prvom. Ako u govoru ili pismu

nije izrečen futur prvi, nego sam infinitiv, npr. u okviru dopunjenoga, proširenoga predikata, infinitiv se izgovara i piše cjelovito, bez ispuštanja završnoga *-i* u infinitivnom nastavku *-ti*. Upravo su bili u pitanju takvi infinitivi u navedenim primjerima, stoga pravilno trebaju glasiti:

„Što još moraš *napraviti*?“

„Još mora *raditi* malo?“

„... za što će se *uložiti* više od 2,4 milijuna kuna.“

„...*biti* uspješni?“

U posljednjem primjeru osim što infinitiv nije pravilno, cjelovito izrečen, potkrala se i stilistička pogreška. Umjesto razgovornoga *pokazati na kamere*, trebalo se reći: „Hoćeš to *pokazati pred kamerama*?“ Bilo bi dobro i da rečenica sadrži upitnu česticu *li* uz pomoćni glagol htjeti, budući da se radi o upitnoj rečenici:

„*Hoćeš li to pokazati pred kamerama*?“

7.2. Odstupanja od jezičnoga standarda na sintaktičkoj razini

7.2.1. Mjesto zanaglasnice (enklitike)

Mjesto je zanaglasnice u rečenici unaprijed određeno, no unatoč tomu među najčešćim je pogreškama i pisanim i govorenim tekstovima, pa tako i u ovim televizijskima.

„Enklitike ne mogu stajati na početku rečenice (iznimka su primjeri tipa *Je li došao?*) ni na prvome mjestu naglasne cjeline unutar rečenice. Enklitika ne dolazi iza dulje sintagme, zagrada ili stanke. U pravilu stoji na drugome mjestu u rečenici, odnosno dolazi iza prve naglašene riječi s kojom tvori naglasnu cjelinu. Zbog težnje da bude što bliže početku rečenice, enklitika može rastaviti uže sintaktički i semantički povezane riječi, npr. enklitikom se može rastaviti pridjev, broj, zamjenica ili imenica od imenice, ime od prezimena. Ne želi li se enklitikom rastavljati sintaktički i semantički usko povezane riječi, ona se stavlja iza prve naglašene riječi iduće naglasne jedinice.“ (Frančić, Hudeček i Mihaljević, 2006; 182)

Primjeri su pogrešnoga smještaja zanaglasnice u informativnim emisijama ovi:

(20) „U kontinentalnim predjelima *će puhati* slab do umjeren sjeverni i sjeveroistočni vjetar.“ (OSTV, 3.7.)

U navedenom je primjeru zanaglasnica na nepravilnom mjestu jer je u takvom poretku riječi naglašena, umjesto nenaglašena. Stoga bi ona trebala slijediti iza glagola:

„U kontinentalnim predjelima *puhat će* slab do umjeren sjeverni i sjeveroistočni vjetar.“

ili biti smještena na drugom mjestu u rečenici (ne računajući prednaglasnicu), odnosno iza naglašene riječi:

„U kontinentalnim *će* predjelima *puhati* slab do umjeren sjeverni i sjeveroistočni vjetar.“

(21) „...za ovu namjenu *će se osigurati* 100 000 kuna.“ (OSTV, 7.7.)

U skladu s prethodnim objašnjenjem pravilno je reći:

„...za ovu *će se namjenu osigurati* 100 000 kuna.“

ili

„...za ovu namjenu *osigurat će se* 100 000kn.“

(22) „...tom prilikom *je posjetila* osječke tvrtke...“ (OSTV, 7.7.)

Zanaglasnicu je i ovdje potrebno postaviti ili iza glagola:

„...tom prilikom *posjetila je* osječke tvrtke...“.

ili na drugo mjesto u surečenici:

„...tom *je prilikom posjetila* osječke tvrtke...“

Navedeni su samo neki od primjera rečenica u kojima se zanaglasnica našla na krivom mjestu. U sedam emisija Osječke televizije uočeno je pet rečenica u kojima je zanaglasnica smještena ispred glagola.

U isto toliko emisija Slavonske televizije uočene su četiri rečenice u kojima je zanaglasnica bila ispred glagola.

U sedam emisija Vinkovačke televizije uočene su tri rečenice u kojima se zanaglasnica našla ispred glagola.

7.2.2. Imenički posvojni genitiv ili posvojni pridjev

Imenički genitiv koji znači pripadanje potrebno je, kad god je to moguće, zamijeniti posvojnim pridjevom.

„Gdje god se koji pojam može istoznačno izraziti svezom pridjeva i imenice i svezom imenice s imeničkom dopunom u genitivu, prednost treba dati svezi pridjeva i imenice.“ (Dulčić, 1997; 297)

U informativnim emisijama zapažen je sljedeći primjer:

(23) „...prognoza vremena...“

U svih sedam emisija Slavonske televizije upotrijebljen je izraz s imeničkim posvojnim genitivom: *prognoza vremena* (u nekima i dvaput), a koji nije preporučljiv, jer se prednost uvijek treba dati svezi posvojnoga pridjeva i imenice: „...*vremenska prognoza*...“.

7.2.3. Sročnost subjekta s predikatom

„Slaganje riječi u rečenici po rodu, broju, padeži i licu zove se sročnost ili kongruencija.“ (Težak i Babić, 1994;247-248) Glagolska riječ (predikat) slaže se sa subjektom u licu i broju (Težak i Babić, 1994; 247).

Evo nekoliko primjera iz informativnih emisija u kojima se ne poštuje to pravilo:

(24) „*Uručeno je* šezdeset i tri certifikata.“ (VKTV, 6.7.)

(25) „... kada je središtem grada *prodefiliralo* ukupno šezdeset i jedna folklorna skupina...“ (STV, 7.7.)

(26) „Desetci tisuća ljudi *obišlo je*...“ (STV, 7.7.)

Iako sve tri navedene rečenice imaju izrečen subjekt, ipak je predikatni glagol ostao bezlično uporabljen, kao nesročan.

S obzirom na subjekt u tim rečenicama pravilno je, dakle, reći:

„Uručena su šezdeset i tri certifikata.“ (subjekt: *tri certifikata*)

„...kada je središtem grada *prodefilirala* ukupno šezdeset i jedna folklorna skupina.“
(subjekt: *folklorna skupina*)

„Desetci tisuća ljudi *obišli su*...“ (subjekt: *desetci tisuća ljudi*).

7.2.4. Sročnost atributa s imenicom

„U našem jeziku obično se pridjevna riječ (atribut ili dio imenskog predikata) slaže u rodu, broju i padežu s imenicom na koju se odnosi.“ (Težak i Babić, 1994; 247)

Evo primjera iz informativnih emisija u kojima se pridjevna riječ (atribut) ne slaže imenicom na koju se odnosi:

(27) „... skupilo se *dvadesetak najzagriženijih entuzijasta spremno* za 10 km dugu vožnju.“ (STV, 7.7.)

(28) „... *tisućama posjetiteljima* pokazali su svu raskoš običaja...“ (STV, 7.7.)

U prvom primjeru pridjev *spreman* treba biti sročan s brojem *dvadesetak*, a u drugome u sintagmatskoj svezi broja i imenice, imenica uvijek stoji u genitivu bez obzira u kojem je padežu broj: N *tisuće posjetitelja*, G *tisuća posjetitelja*, D *tisućama posjetitelja* itd.

Pravilno bi te rečenice, dakle, trebale glasiti:

„...skupilo se *dvadesetak najzagriženijih entuzijasta spremnih* za 10 km dugu vožnju.“

„... *tisućama posjetitelja* pokazali su svu raskoš običaja...“

7.2.5. Glagolski predikat uz više subjekata istoga roda u jednini

„Uz više subjekata istoga roda u jednini glagolski predikat stoji obično u množini: *Ljepota i pamet imaju visoku cijenu*.“ (Matković, 2006; 102)

U primjeru iz Dnevnika Vinkovačke televizije:

(13) „Mašta i kreativnost *bila je* na visokoj razini.“ (VKTV, 6.7.)

i imenica *mašta* i imenica *kreativnost* ženskoga su roda pa glagolski predikat treba biti u množini. Ta bi rečenica, stoga, trebala pravilno glasiti:

„Mašta i kreativnost *bile su* na visokoj razini.“

7.2.6. Nepravilna upotreba prijedloga

7.2.6.1. Prijedlog kroz

Prijedlog *kroz* označuje kretanje nekim prostorom od jednoga do drugoga kraja i ne treba ga upotrebljavati za označivanje sredstva ili vremena. Uporaba je prijedloga *kroz* + akuzativ u toj ulozi pogrešna i treba ju zamijeniti instrumentalom bez prijedloga (Dulčić, 1997; 370). U lijevom su stupcu tablice 5. navedeni primjeri nepravilne uporabe toga prijedloga zabilježeni u analiziranim informativnim emisijama, dok su u desnom stupcu iste tablice predloženi pravilni izrazi. Sva tri primjera zapažena su u emisijama Slavonske televizije, dok u analiziranim emisijama Vinkovačke i Osječke televizije nije uočena nepravilna uporaba ovoga prijedloga.

Tablica 5. Primjeri nepravilne upotrebe prijedloga *kroz*

(29) „... <i>kroz bankovnu donaciju</i> ...“ (STV, 2.7.)	„...bankovnom donacijom...“
(30) „...brojne kulturne sadržaje <i>kroz koje</i> folklorne skupine, a <i>kroz pjesmu i ples</i> , nastoje očuvati našu baštinu...“ (STV,7.7.)	„...brojne kulturne sadržaje <i>kojima</i> folklorne skupine <i>pjesmom i plesom</i> nastoje očuvati našu baštinu...“
(31) „... <i>kroz ove stipendije</i> ...“ (STV, 3.7.)	„...ovim stipendijama...“

7.2.6.2. Prijedlog po

Prema Dulčić, 1997., objašnjava se da ako „tko želi sudjelovati u nekoj raspravi i izreći svoj sud, stajalište ili mišljenje o čemu“, umjesto prijedloznoga izraza *po meni* treba jednostavno reći *mislim* ili *smatram* (Dulčić, 1997; 391).

„U izričaju *po prvi put* prijedlog *po* pogriješno je upotrijebljen jer se njime izriče nešto što se ponavljalo. A kad se nešto dogodi *prvi put*, nije se ponovilo.“ (Dulčić, 1997; 391)

Isti izvor navodi i da se prijedlog *po* pogriješno upotrebljava i umjesto prijedloga *o*. Pravilno je primjerice raspravljati *o tom pitanju*, a ne *po tom pitanju*.

Tablica 6. Primjeri nepravilne upotrebe prijedloga *po*

NEPRAVILNO	PRAVILNO
(32) „... <i>po njima</i> je projekt nedovoljno transparentan...“ (OSTV, 9.7.)	„...(oni) <i>misle/smatraju</i> da je projekt nedovoljno transparentan...“
(33) „... <i>po tom pitanju</i> ...“ (VKTV, 7.7.)	„... <i>o tome (pitanju)</i> ...“
(34) „... <i>o djeci</i> koja se <i>po prvi puta</i> susreću s izvanškolskim sportskim aktivnostima.“ (OSTV, 10.7.)	„... <i>o djeci</i> koja je <i>prvi put</i> susreću s izvanškolskim sportskim aktivnostima.“

7.2.6.3. Prijedlog *s/sa*

„Uobičajeni oblik ovoga prijedloga u hrvatskom jeziku jest *s*, a oblik *sa* rabi se samo radi lakšeg izgovora u posebnim izgovornim okolnostima. Oblik *sa* obvezatno ćemo upotrijebiti ispred riječi koje počinju suglasnicima *s*, *z*, *š* ili *ž* te ispred zamjeničnog oblika *mnom* (*sa mnom*)“ (Dulčić, 1997; 341).

Matković (2006; 63) napominje još i da se „ispred suglasničkih skupina *ps*, *pč* i *ks* piše *sa*“.

U analiziranim je emisijama zamijećen jedan primjer nepravilne uporabe ovoga prijedloga, i to na Osječkoj televiziji:

(35) „... i to *sa izvedbama* posebnih obrada poznatih rock-pjesama.“ (OSTV, 7.7.)

Umjesto prijedloga *sa*, u navedenom se primjeru trebao upotrijebiti prijedlog *s*, dakle bez naveska *a*, jer slijedeća riječ ne počinje ni suglasnicima *s*, *z*, *š* ili *ž*, a ni suglasničkim skupinama *ps*, *pč*, *ks* ili *mn*.

Dakle trebalo se pravilno reći:

„... i to *s izvedbama* posebnih obrada poznatih rock-pjesama.“

Treba još dodati da bi se u tom primjeru prijedlog *s* zapravo mogao i potpuno izostaviti jer se instrumentalom ne izriče društvo:

„... i to *izvedbama* posebnih obrada poznatih rock-pjesama.“

7.2.6.4. Prijedlozi zbog i radi

Zbog je uzročni prijedlog, a *radi* je namjerni prijedlog (Težak i Babić, 1994; 138). Znači da se prijedlog *zbog* upotrebljava u priložnoj oznaci uzroka, a *radi* u priložnoj oznaci namjere.

Na Slavonskoj je televiziji primijećen jedan primjer pogrješne zamjene tih prijedloga.

(36) „...investitorima je zanimljiva i *zbog* jezičnih vještina njezinih stanovnika.“

(STV, 3.7.)

U navedenoj je rečenici izrečena priložna oznaka namjere, a ne uzroka, pa rečenica pravilno glasi ovako:

„...investitorima je zanimljiva i *radi* jezičnih vještina njezinih stanovnika.“

7.2.6.5. Izrazi s obzirom na to da i bez obzira na to što

Jedini je primjer u svezi s izrazima navedenima u naslovu uočen u informativnoj emisiji Osječke televizije:

(37) „... *bez obzira* radi li se već o malim sportašima ili...“ (OSTV, 10.7.)

U skladu s objašnjenjima u Dulčićevom savjetniku *Govorimo hrvatski* (1997; 325), u navedenoj rečenici izraz *bez obzira* ima značenje: *ostavljajući to po strani*, a pravilan i potpun mu je oblik *bez obzira na to* i ne smije se skraćivati. Pokraćeni je oblik pogrješan, pa bi dakle taj izraz u televizijskom primjeru pravilno glasilo ovako:

„... *bez obzira na to* radi li se već o malim sportašima ili...“

7.2.6.7. Upitna čestica li

U vezi s upitnom česticom *li* neki su od zapaženih primjera iz informativnih emisija ovi:

(38) „*Hoće se to nastaviti primjenjivati?*“ (STV, 8.7.)

(39) „*Da li kupujete na sniženjima?*“ (VKTV, 3.7.)

Obje su rečenice upitne, no u prvoj je rečenici upitna čestica *li* izostavljena, čime rečenica zapravo gubi svoj upitni sadržaj. Da bi dakle doista bila upitna, treba iza pomoćnoga glagola dodati upitnu česticu i tada će pravilno ovako glasiti:

„*Hoće li se to nastaviti primjenjivati?*“

U drugoj rečenici navodi se upitni izraz *da li* koji nije svojstven hrvatskome standardnom jeziku, pa ga treba zamijeniti izrazom *je li* ili samo česticom *li* koja će slijediti iza glagola. „No ima slučajeva kad ni sklop *da li* ne možemo izbjeći. Rečenica: Ne znam *da li* da se smijem ili da plaćem; mora ostati ovakva kakva jest.“ (Opačić, 2016; 92) No zapaženi primjer u informativnoj emisiji nije takav, stoga bi, dakle, rečenica u drugom primjeru pravilno trebala glasiti ovako:

„*Kupujete li na sniženjima?*“

7.2.6.8.. Sveza da + prezent

Uporaba veznika *da* s prezentom klasičan je srbizam. „U hrvatskom se jeziku veznik *da* u namjernim rečenicama spaja s infinitivom, a ne s prezentom.“ (Matković, 2006; 148)

U sljedećem je primjeru zapažena nepravilna uporaba veznika *da* s prezentom:

(55) „Postalo je uobičajeno *da* otkupljivači *diktiraju* cijenu...“ (OSTV, 7.7.)

U ovom se primjeru izraz *da diktiraju* (*da* + prezent) jednostavno treba zamijeniti infinitivom *diktirati*, kako bi se izbjeglo približavanje srpskom jeziku.

Dakle, pravilno je ova rečenica trebala glasiti:

„Otkupljivačima je postalo uobičajeno *diktirati* cijenu...“

7.3. Odstupanja od jezičnoga standarda na leksičkoj razini

7.3.1. Pleonastične sintagme

„Pleonastične se sintagme sastoje uglavnom od dviju punoznačnih riječi u kojih značenje jedne riječi pokriva značenje druge riječi. Uz glagol koji kazuje smjer kretanja ne treba navoditi mjesni prilog koji odgovara na pitanje kamo jer je suvišan i nepotreban. On kazuje ono što je već sadržano u značenju glagola“, objašnjavaju Frančić i Petrović (2013; 207).

Pleonazam je zapažen u sljedećoj rečenici informativne emisije:

(40) „Suncokret je tuča *oborila prema dolje*.“ (OSTV, 10.7.)

Nemoguće je što *oboriti prema gore* ili u bilo kojem drugom smjeru osim prema dolje, stoga uz glagol *oboriti* nije potrebno dodavati taj prilog smjera. Navedena bi rečenica, dakle, pravilno trebala jednostavno glasiti:

„Suncokret je tuča *oborila*.“

7.3.2. Internacionalizmi i tuđice

7.3.2.1. Plasman, plasirati se

Nives Opačić (2012;159) objašnjava značenje francuskoga glagola *placer* te od njega izvedene glagolske imenice *plasman*. „Francuski glagol *placer* prevodimo kao: 1. smjestiti, staviti, postaviti na neko mjesto, namjestiti, plasirati, 2. uložiti (novac), 3. dobro prodati (robu); plasirati se – uspjeti, postići, steći ugled, položaj. *Plasman* kao glagolska imenica znači: 1. smještanje, smještaj, 2. ulaganje (novca), 3. prodaju, prođu (robe).“

Slijede dva primjera nepotrebne uporabe tih tuđica iz francuskoga jezika: imenice *plasman* i glagola *plasirati se*:

(41) „...u traženju što boljeg *plasmata* na ekipnom državnom prvenstvu.“ (OSTV, 10.7.)

(42) „80% proizvoda *plasira se* na tržište četrnaest zemalja u okruženju.“ (OSTV, 2.7.)

S obzirom na to da ima toliko hrvatskih zamjena za te dvije francuske prilagođenice, potrebno je upotrijebiti domaću riječ kojoj se uvijek daje prednost pred riječima stranoga podrijetla.

Stoga valja reći da je momčad:

„...u traženju što boljeg *mjesta / uspjeha* na ekipnom državnom prvenstvu.“

te da se

„80% proizvoda *stavlja* na tržište / *prodaje* na tržištu četrnaest zemalja u okruženju.“

7.3.2.2. *Je li edukacija isto što i odgoj i obrazovanje?*

(43)“...uključiti u *edukativan* program.“ (VKTV, 6.7.)

(44) „...*kreativno-edukativni* događaj...“ (VKTV, 6.7.)

Jesu li navedene riječi i izrazi prihvatljivi?

Prema rječniku Bratoljuba Klaića (1990; 346) pojam *edukacija* lat. (*educere* – odgojiti) znači odgoj, obrazovanje; razvijanje sposobnosti tjelesnih, umnih i moralnih; a *pridjev* edukativan, -vna, -vno – odgojni, obrazovni. Dakle, u latinskom jeziku, iz kojega ta riječ potječe, ona označava samo *odgoj*, a kod nas uključuje i *odgoj* i *obrazovanje*. Budući da imamo dobre hrvatske riječi kojima se često može uspješno zamijeniti taj pojam, bilo bi dobro upotrijebiti ih, naročito kada je riječ o institucijskom, školskom odgoju i obrazovanju. Dakako, treba naglasiti da se latinizmi *edukacija*, *educirati* i *edukacijski* ipak ne mogu uvijek i u svakom kontekstu zamijeniti hrvatskim zamjenama, no u navedenim primjerima moglo se reći i ovako:

„...uključiti u *odgojno-obrazovni* program.“

„...*kreativno-obrazovni* događaj.“

7.3.2.3. **Remi**

U sportskim je minutama dnevnika Slavonske televizije izrečena sljedeća rečenica:

(45) „Oba susreta završila su *remijem*.“ (STV, 3.7.)

Prema Klaićevu rječniku: *remi*, -ija, mn. -iji, 2. *remija* (franc. *remis*) znači neodlučen svršetak u šahu ili u kojoj drugoj igri (Klaić, 1990; 1151).

Dakle, rečenica je trebala glasiti:

„Oba susreta završila su *neodlučeno* ili *izjednačenjem*.“

7.3.2.4. Zicer

(46) „Marić je olako propustio *zicer*.“ (STV, 3.7.)

U navedenoj rečenici našla se i riječ njemačkoga podrijetla *zicer* za koju imamo dobar izraz u našem jeziku.

Naime, *zicer* (njem. *Sitzer*) označava situaciju iz koje se može izvesti siguran pogodak (Klaić, 1990; 1446). Možemo kao zamjenu još dodati i sintagmu *prilika za siguran pogodak*.

Stoga je Marić, zapravo, olako propustio *priliku za siguran pogodak*.

7.3.2.5. Tuđice iz engleskoga jezika

Nives Opačić često ističe da „pomodnost i povodljivost za engleskim jezikom kucaju na velika vrata i u hrvatskom novinarstvu *ozbiljnom* i *žutom*“. Također dodaje i da su „nakon 2000. dignute sve brane i u hrvatski jezik ne ulaze samo pojedine strane riječi nego se dobre hrvatske riječi pomodno i nepotrebno zamjenjuju stranima, no ovaj put samo engleskima“ (Opačić, 2014;65). Uvijek treba dati prednost domaćoj riječi pred stranom. U lijevom stupcu tablice 4. navedene su tuđice iz engleskoga koje su upotrijebili voditelji ili televizijski izvjestitelji s terena u analiziranim informativnim emisijama, a u desnom su stupcu te riječi i izrazi na hrvatskom jeziku. Prijedlozi prijevoda engleskih riječi i izraza na hrvatski jezik preuzeti su iz *Velikog rječnika stranih riječi* Bratoljuba Klaića:

„*Top* engl. 1. najgornji, najviši, vrhunski; 2. vrh, vršak, vrhunac, sljeme, čelo, pročelje“ (Klaić, 1990;1359).

„*Trend* engl. (*trend*) opća sklonost, tendencija, nastojanje, tok, tijek (događaja, mišljenja, itd.); u konjunktornoj nauci – stalan pravac, prosjek razvoja, konjunktura; sklonost, tendencija, naginjanje, težnja“ (Klaić,1990;1371).

„*Stres* engl. (*stress*) napor, pritisak; povišenje tlaka od duševne uzbuđenosti, duševno ili tjelesno preopterećenje organizma i odatle iscrpljenost“ (Klaić, 1990; 1271). Ta se engleska riječ toliko uvriježila u hrvatskom jeziku da ju gotovo i ne doživljavamo kao stranu. Prijevodi te riječi na naš jezik ne mogu toliko snažno izraziti njezino pravo značenje, pa će se u prijevodu izraza *anti-stress podloga* prevesti samo prefiks *anti-* („*Anti...* grč. *protu...* u složenicama kojima drugi sastavni dio počinje suglasnikom“ (Klaić, 1990;76)), a *stress* će se samo slovno prilagoditi hrvatskom jeziku: *protustresna podloga*.

„*Bum* engl. (*boom*) 1. buka, senzacija; 2. spekulativan pothvat, nenadana aktivnost, neočekivan razvoj; skok akcija na burzi“ (Klaić, 1990; 203).

U izrazu *proizvodni boom* zapravo se radi o *neočekivano dobrom razvoju proizvodnje* ili *proizvodnom procvatu*.

„*Miting*, mn. *-zi*, engl. (*meeting*) 1. sastanak, zasjedanje, sjednica, zbor, javna skupština u svrhu raspravljanja pitanja od općeg interesa, ponajviše političkih pitanja; 2. skup, slet“ (Klaić, 1990;893).

Tablica 4. Primjeri nepotrebne uporabe tuđica iz engleskoga jezika

<i>anti-stress podloga</i> (49) „...postavljena je <i>gumena anti-stress podloga</i> .“ (OSTV, 2.7.)	<i>protustresna podloga</i> „...postavljena je <i>gumena protustresna podloga</i> .“
<i>proizvodni boom</i> (50) „Taj se <i>proizvodni boom</i> dogodio u posljednje četiri godine.“ (OSTV, 2.7.)	<i>proizvodni procvat</i> „Taj se <i>proizvodni procvat</i> dogodio u posljednje četiri godine.“
<i>meet up</i> (51) „...uključujući i najave organiziranih događanja, seminara, <i>meet up-ova</i> , odnosno <i>neobveznih druženja s kolegama iz struke</i> ...“ (VKTV, 2.7.)	<i>neobvezna druženja s kolegama iz struke</i> (tako je izraz preveden u samoj informativnoj emisiji u kojoj se pojavio)
<i>top tema</i> (52) „...ono je posljednjih dana i <i>top tema</i> svih gradskih razgovora.“ (VKTV, 8.7.)	<i>vrhunska tema, najbolja tema, glavna tema, udarna tema</i> „...ono je ovih dana i <i>glavna / udarna tema</i> svih gradskih razgovora.“
<i>pozitivan trend</i> (53) „Miličević ističe da se <i>pozitivan</i>	<i>pozitivan tijek razvoja događaja, pozitivan smjer</i>

<i>trend</i> nastavio i u ovoj godini.“ (VKTV, 8.7.)	„Miličević ističe da se <i>pozitivan smjer / pozitivan razvoj</i> nastavio i u ovoj godini.“
--	--

7.3.2.7. Abeceda- ejbisida

ICT je kratica za engleski izraz *Information and Communications Technology* (Informacijske i komunikacijske tehnologije) i spominje se u rečenici iz dnevnika Vinkovačke televizije:

(54) „...promicanje i razvoj *ICT (aj si ti)* sektora.“ (VKTV, 2.7.)

Iz knjige *Hrvatski u zagradama* doznaje se kako u složenim kraticama svakim danom raste broj slova hrvatske abecede pročitano na engleski način. Umjesto toga „kratice engleskih naziva valja u hrvatskom jeziku čitati imenima hrvatske abecede: UN čitamo U EN, a ne JU EN i sl. (Opačić, 2006; 7-8).

U skladu s tim zahtjevom, u navedenom se primjeru kraticu *ICT* nikako nije smjelo čitati *aj si ti* (kao što je to učinila voditeljica ovoga dnevnika), već ju je potrebno prilagoditi hrvatskom jeziku i čitati ju onako kako se čita hrvatska abeceda, dakle:

„...promicanje i razvoj *ICT (i ce te)* sektora.“

7.3.3. Film festival

Često se u priložima analiziranih televizijskih emisija govorilo o sljedećim manifestacijama:

(56) „*Vukovar film festival*“ (OSTV, 2.7. i VKTV, 2.7.)

(57) „*Gastro film festival*“ (STV, 7.7.)

Navedeni su izrazi preuzeti iz engleskoga jezika, no vrlo se često mogu čuti na hrvatskoj televiziji ili pročitati na hrvatskim plakatima. Matković (2006; 112-113) na primjeru *Pula film festivala* objašnjava kako je pravilno pisati i govoriti samo *Pulski filmski festival* jer uz imenice u hrvatskome jeziku stoje pridjevi (filmski), a ne imenice kao u engleskom jeziku (*Pula film*). Dakle, sljedeći taj primjer, pravilno je reći:

„*Vukovarski filmski festival*“

i „*Gastronomski filmski festival.*“

Nives Opačić (2006; 56) dobro je primijetila da se takvi nazivi ne upotrebljavaju radi stranaca (što bi se u prvi mah pomislilo), već isključivo zbog naše povodljivosti za svime što je strano, budući da su stranci oduvijek hrlili na *Dubrovačke ljetne igre* ili *Splitsko ljeto* iako su im nazivi uvijek bili i ostali hrvatski.

7.3.4. Jer nije isto što i je l(i)?

Voditeljica Vinkovačke televizije u razgovoru s dječakom upitala je:

(59) „*Jer* ima ovdje puno više djece nego u tvojoj ulici?“ (VKTV, 6.7.)

Opačić (2016; 92) objašnjava razliku između *jer* i *jel* te između ostaloga navodi da je veznik *jer* jedan od uzročnih veznika i treba ga upotrijebiti upravo u takvim rečenicama. Navedena upitna rečenica ne kazuje nikakav uzrok. Novinarka je zapravo umjesto razgovorne skraćeniice pomoćnog glagola *biti* i čestice *li – je li* (razgovorno skraćeno *jel'*), krivo upotrijebila veznik *jer*.

Navedena je upitna rečenica, dakle trebala (razgovorno) glasiti:

„*Jel'* ima ovdje puno više djece nego u tvojoj ulici?“

Ili standardnim jezikom izrečena svezom glagola *imati* i čestice *li*:

„*Ima li* ovdje mnogo više djece nego u tvojoj ulici?“

7.3.5. Hvala na - hvala za

Može se postaviti pitanje li jezično pravilno emisiju odjaviti riječima:

(60) „Hvala *za* pozornost!“ (OSTV, 9.7.)

kako je to učinila voditeljica Osječkoga dnevnika?

„Dopuna imenici *hvala* dobra je s prijedlogom *na*: *hvala na upozorenju, na obavijesti, na posjetu itd.* Premda se često susreće i dopuna s prijedlogom *za*, s gledišta standarda bolje se poslužiti pravilnom dopunom – dakle, *na*“. (Opačić, 2016; 77)

U svojoj se zahvali, dakle, umjesto prijedlogom *za*, voditeljica trebala poslužiti prijedlogom *na*:

„Hvala *na* pozornosti!“

7.3.6. Pričati/razgovarati

Budući da glagol *pričati* i glagol *razgovarati* nisu istoznačnice u sljedećem se primjeru potkrala pogrješka:

(61) „...pa smo malo *popričali* o motivima ovoga stravičnog ubojstva.“ (STV, 9.7.)

Stjepko Težak (2004; 154) piše o nepotrebnoj uporabi glagola *pričati* umjesto glagola *razgovarati* pa ističe da „pričati znači stvarati ili prepričavati priču, a razgovor nije najsretniji primjer stvaranja priče. Razgovoru je temelj pitanje i odgovor, a težište na obavještavanju, tumačenju, raspravljanju, sporenju, uvjeravanju, vrlo rijetko na stvaranju priče.“

U navedenom primjeru iz dnevnika Slavonske televizije, novinarka je zapravo trebala reći:

„...pa smo malo *porazgovarali* o motivima stravičnog ubojstva socijalne radnice.“

8. RASPRAVA

Potvrđeno je istraživačko pitanje da su u govoru voditelja informativnih emisijama triju slavonskih televizija – Plavoj Vinkovačkoj televiziji, Osječkoj televiziji i Slavonskoj televiziji – prisutna odstupanja od jezičnoga standarda na morfološkoj, leksičkoj i sintaktičkoj razini. Iako njihove jezične pogriješke nisu izrazito rijetke, ipak se ne može reći ni da su ta griješenja prečesta.

S obzirom na zadane konkretne ciljeve istraživanja, utvrđuje se sljedeće:

Jezičnom analizom korpusa istraživanja koji čini 21 informativna emisija triju slavonskih televizija zabilježen je prilično velik broj odstupanja od jezičnoga standarda na morfološkoj, sintaktičkoj i leksičkoj jezičnoj razini, njih čak 86.

Najveći je broj odstupanja uočen na sintaktičkoj jezičnoj razini, njih čak 40, dok ih je na morfološkoj razini zapaženo 26, a najmanje na leksičkoj, 20 – čak upola manje nego na sintaktičkoj razini.

Analiza je pokazala da su u govoru najčešće griješili voditelji i izvjestitelji s terena na Slavonskoj televiziji, tj. Televiziji Slavonije i Baranje, koji su od ukupno 86 jezičnih pogriješaka izgovorili točno pola njih, čak 43, i to na svim trima promatranim razinama. Njihovi kolege s Osječke televizije pogriješili su u govoru 25 puta, dok su voditelji i izvjestitelji s terena Plave vinkovačke televizije najrjeđe griješili, svega 18 puta u 7 praćenih informativnih emisija.

Novinari Slavonske televizije i novinari Osječke televizije najčešće su griješili na sintaktičkoj jezičnoj razini. Na Slavonskoj su televiziji 4 puta pogriješili u položaju enklitike, 8 puta u izricanju posvojnosti, ali svih 8 puta samo na jednom, istom primjeru (*prognoza vremena* → *vremenska prognoza*), a uočene su i 4 pogriješke u sročnosti riječi te 4 nepravilne upotrebe različitih prijedloga. Na Osječkoj je televiziji najčešće odstupanje od norme na sintaktičkoj jezičnoj razini zapaženo u položaju enklitike (5 puta).

Novinari Vinkovačke televizije najčešće su griješili na leksičkoj i sintaktičkoj jezičnoj razini. Zapaženo je po 8 odstupanja od norme na tim dvjema razinama. Kao i na ostalim dvjema televizijama, na sintaktičkoj razini griješilo se u položaju zanaglasnice (3 pogriješke), dok su na leksičkoj razini najčešća odstupanja od jezičnoga standarda bila u pretjeranoj i nepotrebnoj upotrebi tuđica iz engleskoga jezika (u 5 navrata).

9. ZAKLJUČAK

U suvremenom hrvatskom društvu neizmjereno je važno da se novinari i televizijski voditelji koriste jezikom potpuno usklađenim s jezičnom normom hrvatskoga standardnoga jezika jer čitatelji, slušatelji ili gledatelji i svjesno, a i nesvjesno prate njihov jezik, usvajaju ga i tako oblikuju svoju jezičnu svijest. Informativni mediji danas u najvećoj mjeri utječu na oblikovanje čovjekova jezičnoga izražavanja, napose mlađe populacije.

U ovome se radu promatrao novinarski jezik u informativnim televizijskim emisijama, dakle naglasak je bio na prenošenju obavijesti govorom. Praćen je jezik kojim su govorili voditelji informativnih emisija triju slavonskih televizija: Plave Vinkovačke televizije, Slavonske televizije i Osječke televizije, a radi utvrđivanja ima li pritom u njihovu govoru odstupanja od hrvatskoga jezičnoga standarda. Kvalitativnom i kvantitativnom jezičnom analizom izgovorenoga utvrđena su sljedeća odstupanja od jezičnoga standarda i na morfološkoj, i na leksičkoj, a i na sintaktičkoj normativnoj razini:

Na morfološkoj razini zapaženo je često odstupanje od pravilne sklonidbe određenih promjenjivih vrsta riječi. Uočene su pogrješke u sklonidbi brojeva (3), toponima (2), muških imena i prezimena (1) te imenica *pijanist* (1) i *pogibelj* (1). Na morfološkoj se razini griješilo i u akuzativu odnosno zamjenice *koji* (1) te osobne zamjenice *ona* (1) kao i u nepravilnoj upotrebi brojevnih imenica (9) i padeža u nadnevcima (1). Među zapaženim gramatičkim pogrješkama našle su se i neke koje su tvorbene prirode: posvojni pridjev *mužev / muževljev* (1) te krnji infinitiv (5) koji u razgovoru i pismu treba biti izrečen (napisan) cjelovito bez ispuštanja završnoga *-i* na kraju kada se nije u pitanju futur prvi.

Na sintaktičkoj se razini najčešće griješilo u položaju zanaglasnice (enklitike). Takvih je pogrješaka zapaženo čak 12. Na toj se razini griješilo i u imeničkom genitivu (8 pogrješaka na istom primjeru *prognoza vremena* → *vremenska prognoza*) koji je, kada znači pripadanje, potrebno zamijeniti posvojnim pridjevom kad god je to moguće, zatim se također griješilo i u sročnosti subjekta s predikatom (3) te atributa s imenicom (2) i nepravilnoj upotrebi predikata u jednini kada rečenica sadrži više subjekata istoga roda (1). Mnogo se griješilo i zbog nepravilne upotrebe ovih prijedloga: *kroz*, *po*, *s/za*, *zbog* i *radi* (ukupno 10 pogrješaka) te u izrazima *bez obzira na to* i *s obzirom na to* (1), a poteškoća je bilo i s upotrebom čestice *li* (2) i svezom *da+prezent* (1).

U odstupanju od jezičnoga standarda na leksičkoj razini uočeni su pleonazmi (1), nepotrebna i pretjerana upotreba internacionalizama i tuđica (ukupno 12), prije svega iz engleskoga jezika (čak 8 od ukupno 12 tuđica), *film festivali* koji bi zapravo trebali biti *filmski festivali* (4), upotreba veznika *jer* umjesto razgovorne skraćenicice pomoćnog glagola *biti* i čestice *li – je li* (razgovorno skraćeno *jel'*) (1), nepravilna upotreba prijedloga *za* umjesto *na* (1) te nepravilna uporaba glagola *pričati* umjesto *razgovarati* (1).

Uzimajući u obzir sve navedene pogriješke može se zaključiti da su odstupanja od jezičnoga standarda na morfološkoj, sintaktičkoj i leksičkoj razini u informativnim emisijama triju slavonskih televizija samo relativno česta, dakle ipak ne prečesta. Pogriješke su vrlo raznolike, kao što se vidi u prikazu zamijećenih vrsta pogriješaka. Vijesti koje čitaju voditelji emisija sigurno su prošle jezičnu lekturu, no izvješća izvjestitelja s terena, odnosno izvan studija, nisu mogla biti lektorirana jer su priopćena uživo, stoga se i očekivalo da će se u njima pojaviti odstupanja od književnojezične norme.

Kako bi pružili dobar primjer i doista bili jezični uzor svakom pojedincu populacije koja ih prati preko različitih medija, televizijski voditelji i novinari ipak bi se trebali više posvetiti njegovanju svojega jezičnoga izražavanja te pravilnom oblikovanju i pročišćavanju svojega govorenoga jezika.

POPIS KRATICA

VKTV 2.7. – vijesti Vinkovačke televizije od 2. srpnja 2019.

VKTV 3.7. – vijesti Vinkovačke televizije od 3. srpnja 2019.

VKTV 6.7. navedeni je primjer zapažen u informativnoj emisiji Vinkovačke televizije koja je emitirana 6. srpnja 2019.

VKTV 7.7. navedeni je primjer zapažen u informativnoj emisiji Vinkovačke televizije koja je emitirana 7. srpnja 2019.

VKTV 8.7. navedeni je primjer zapažen u informativnoj emisiji Vinkovačke televizije koja je emitirana 8. srpnja 2019.

STV 2.7. navedeni je primjer zapažen u informativnoj emisiji Slavonske televizije koja je emitirana 2. srpnja 2019.

STV 3.7. navedeni je primjer zapažen u informativnoj emisiji Slavonske televizije koja je emitirana 3. srpnja 2019.

STV 6.7. navedeni je primjer zapažen u informativnoj emisiji Slavonske televizije koja je emitirana 6. srpnja 2019.

STV7.7. navedeni je primjer zapažen u informativnoj emisiji Slavonske televizije koja je emitirana 7. srpnja 2019.

STV 8.7. navedeni je primjer zapažen u informativnoj emisiji Slavonske televizije koja je emitirana 8. srpnja 2019.

STV 9.7. navedeni je primjer zapažen u informativnoj emisiji Slavonske televizije koja je emitirana 9. srpnja 2019.

OSTV 2.7. navedeni je primjer zapažen u informativnoj emisiji Osječke televizije koja je emitirana 2. srpnja 2019.

OSTV 3.7. navedeni je primjer zapažen u informativnoj emisiji Osječke televizije koja je emitirana 3. srpnja 2019.

OSTV 6.7. navedeni je primjer zapažen u informativnoj emisiji Osječke televizije koja je emitirana 6. srpnja 2019.

OSTV 7.7. navedeni je primjer zapažen u informativnoj emisiji Osječke televizije koja je emitirana 7. srpnja 2019.

OSTV 8.7. navedeni je primjer zapažen u informativnoj emisiji Osječke televizije koja je emitirana 8. srpnja 2019.

OSTV 9.7. navedeni je primjer zapažen u informativnoj emisiji Osječke televizije koja je emitirana 9. srpnja 2019.

OSTV 10.7. navedeni je primjer zapažen u informativnoj emisiji Osječke televizije koja je emitirana 10. srpnja 2019.

LITERATURA

Babić, S. (1995) *Hrvatski jučer i danas*, Školske novine, Zagreb.

Babić, S., Finka, B., Moguš, M. (1996) *Hrvatski pravopis*, Školska knjiga, Zagreb.

Blagus Bartolec, G. (2016) Retorika informativnih medijskih sadržaja, *Jezik medija nekada i sada*: Zbornik radova sa znanstvenoga skupa održanoga 6. i 7. lipnja 2014. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb i Filozofski fakultet u Osijeku, Osijek.

Dulčić, M. (1997) *Govorimo hrvatski: Jezični savjeti*, Hrvatski radio i Naklada NAPRIJED, Zagreb.

Frančić, A., Hudeček, L., Mihaljević, M. (2006) *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome jeziku*, Hrvatska sveučilišna naknada, Zagreb.

Frančić, A., Petrović, B. (2013) *Hrvatski jezik i jezična kultura*, Visoka škola za poslovanje i upravljanje „Baltazar Adam Krčelić“, Zaprešić.

Ham, S. (2017) *Školska gramatika hrvatskoga jezika*, 5. izmijenjeno izdanje, Školska knjiga, Zagreb.

Hudeček, L., Mihaljević, M. (2009) *Jezik medija*, Hrvatska sveučilišna naknada, Zagreb.

Jozić, Ž. (ur.) (2013) *Hrvatski pravopis*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb.

Katičić, R. (2002) *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*, Zagreb HAZU, Nakladni zavod Globus, Zagreb.

Matković, M. (2006) *Jezični savjetnik – iz prakse za praksu*, Škorpion, Zagreb.

Opačić, N. (2006) *Hrvatski u zagradama*, Globalizacijske jezične stranputice, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb.

Opačić, N. (2012) *Hrvatski ni u zagradama*, Globalizacijska jezična teturanja, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb.

Opačić, N. (2014) *Novi jezični putokazi*, Hrvatski na raskrižjima, Hrvatska sveučilišna naknada, Zagreb.

- Opačić, N. (2016) *Reci mi to kratko i jasno*, Hrvatski za normalne ljude, Novi libe, Zagreb.
- Rosandić, D. (2002) *Od slova do teksta i metateksta*, Profil, Zagreb.
- Silić, J. (2006) *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*, Disput, Zagreb.
- Stuarth-Smith, J. (2007) The Influence of the Media,(Llamas, Carmen, Louise, Mullany, Peter Stockwell), izd. *The Routledge Companion to Sociolinguistic*, London-New York: Routledge, Taylor and Francis Group, 140-149.
- Škarić, I. (2006) *Hrvatski govorili!*, Školska knjiga, Zagreb.
- Težak, S. (2004) *Hrvatski naš (ne)podobni*, Školske novine, Zagreb.
- Težak, S., Babić, S. (1994) *Gramatika hrvatskoga jezika: priručnik za osnovno jezično obrazovanje*, Školska knjiga, Zagreb.
- Težak, S.; Babić, S. (2005) *Gramatika Hrvatskoga jezika: priručnik za osnovno jezično obrazovanje*, Školska knjiga, Zagreb.
- Udier, S. L. (2011) Jezik hrvatskog poslovno-stručnog novinarstva i njegove persuzivne strategije, *Diskurs i dijalog: teorije, metode i primjene* (Karabalić, V., Varga, M.A., Pon, L., ur.), Zbornik radova s 24. međunarodnog znanstvenog skupa Hrvatskog društva za primijenjenu lingvistiku održanoga na Filozofskom fakultetu u Osijeku 20. – 22. svibnja 2010., HDPL i Filozofski fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek.

Mrežni izvori:

Jozić, Ž. (ur.) (2013) *Hrvatski pravopis*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb

<http://pravopis.hr/> (Pristupljeno 23. listopada 2019.)